

Innst. S. nr. 257

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:70 (2003-2004)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å lage en samlet plan for eventuell bygging av vindkraftanlegg i Norge

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2004 fremme en samlet plan som blant annet skal gi oversikt over kostnader, positive og negative miljøaspekter, innvirkning på reiseliv, forsyningsikkerhet og lignende ved bygging av vindkraftanlegg i Norge."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Mette Gundersen og Knut Werner Hansen, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Leif Frode Onarheim og Inger Lise Aarrestad, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til brev fra Olje- og energidepartementet av 21. mai 2004 vedlagt, hvor det framheves at det er betydelige forskjeller mellom vannkraft og vindkraft, noe som tilsier at planverktøyet Samlet plan i denne sammenhengen ikke er hensiktsmessig. På denne bakgrunn ønsker komiteen å avvise forslaget fremmet i Dokument nr. 8:70 (2003-2004).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil for øvrig vise til sine merknader og forslag fremmet i Innst. S. nr. 181 (2003-2004) om forsyningsikkerhet for strøm mv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at de siste årene har vært en betydelig økt interesse for utbygging av vindmølleparker. Dette har blant annet bakgrunn i høyere strømpriser, stadig større underbalanse i kraftforsyningen, prospekter for flere direkte og indirekte støtteordninger, positive politiske signaler samt teknologitviking.

Disse medlemmer viser til at i henhold til Regjeringen og stortingsflertallet er det en konkret målsetting for bygging av vindkraftverk, som sier at en innen 2010 skal ha bygget vindkraftanlegg tilsvarende en produksjon på 3 TWh.

Disse medlemmer viser til at ifølge Statistisk sentralbyrå ble det i 2001 produsert 27 GWh vindkraft, mens total kraftproduksjon i Norge var 121 608 GWh! Dersom alle vindkraftanlegg som er planlagt, bygges ut, vil produksjonen øke til 1 800 GWh, nesten 1 pst. av kraftproduksjonen i Norge. Dette er altså langt fra nok til å oppfylle flertallets planer, men likevel en formidabel økning, som har fått enkelte aktører til å løfte en advarende pekefinger. Statnett nevner at det vil koste rundt 5 mrd. kroner å bygge ut nettet fra Nord-Norge til Midt-Norge.

Disse medlemmer minner om at olje og energiministeren har selv gitt en del perspektiver på kostnader i henhold til målsetningen. I svar på Dokument 15 spørsmål 700 (2003-2004) fra representanten Øyvind Korsberg står det følgende:

"Det er viktig å bygge ut vindkraft i Norge, selv om det i dag ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomt. De virkemidlene Enova forvalter, rettet mot investeringer i vindkraft, skal muliggjøre en markedsintroduksjon av ny teknologi for miljøvennlig produksjon av elektrisitet. Dagens virkemiddelbruk skal bidra til at det utvik-

les et marked for nye løsninger, slik at disse kan bli lønnsomme uten støtte."

I Stortingets spørretime 5. november 2003 sa olje- og energiministeren:

"Vindkraftpotensialet er stort i Nord-Norge, særlig i Finnmark. Nord-Norge har overskudd av kraft om sommeren og er i balanse i vinterperioden. Med store investeringer i ny vindkraft vil området få overskudd av kraft hele året. For å kunne utnytte vindkraftpotensialet i Nord-Norge, må det derfor investeres i nettet. Størrelsen på investeringene er selvsagt avhengig av hvor mye vindkraft som realiseres, og av plasseringen av de enkelte anlegg" ..., og "Til sammen er de totale nettkostnader ved å realisere om lag 1.000 MW i Nord-Norge stipulert til om lag 4 milliarder kr" ..., samt "Anleggsinvesteringer i vindkraftproduksjon varierer avhengig av plassering og adkomstmulighetene til anlegget. Det beregnes om lag 8 mill. kr pr. MW installert effekt. Dette innebærer investeringer på rundt 8 milliarder kr, fortsatt basert på en driftstid på 3.000 timer. Man har i løpet av de siste årene sett en reduksjon i kostnader forbundet med vindkraftproduksjon. Det er naturlig å tro at denne trenden vil fortsette etter som det er et sterkt økende marked for vindkraftanlegg samtidig som teknologien forbedres."

Disse medlemmer ønsker ikke å prioritere vindmøller høyere enn vannkraft, gasskraft og andre energiresurser, og er av den grunn bekymret over den ekstreme iveren som vises fra Regjeringen og stortingsflertallet. Disse medlemmer mener det ikke er en god løsning at politikere skal sitte og bestemme hvilken teknologi som skal brukes ut fra hva de til enhver tid liker best, uten å ta hensyn til kostnader og om teknologien faktisk er realistisk.

Disse medlemmer viser for eksempel til at naturinngrepene ved bygging av vindmøller i mange tilfeller er vel så store og større enn ved bygging av vannkraft eller småkraft, sett i forhold til mengden kraft som blir produsert. Det vises i den forbindelse til Tyskland, og at en domstol i Koblenz har forbudt et nytt vindkraftanlegg i Rhenland-Phalz av visuelle/estetiske grunner. Retten avgjorde at de 114 meter høye mastene med propell på toppen ville forandre landskapsbildet på estetisk grovt utilbørlig vis. I Tyskland utgjør vindkraften ca. 3-4 pst. av kraftproduksjonen, og det er over 15 000 vindmøller på plass. Etter hvert som vindmølleparkene har blitt flere, har også vindmøllestanden vokst. Ifølge Aftenposten 26. mai 2004 har nyhetsmagasinet Der Spiegel i en artikkelserie konkludert med at videre utbygging innebærer sløsing med statlige milliarder, uten at det gir tilsvarende fordel for miljøet.

Disse medlemmer viser til at kraftproduksjonen fra vindkraftanlegg, av naturlige årsaker, gir liten forutsigbarhet fra dag til dag og fra time til time, i motsetning til vannkraft. Dette innebærer at for å sikre forsyningssikkerheten, så trengs det betydelige produksjonsreserver i vannkraft, gasskraft eller annen energi-produksjon som kan kontrolleres. Dette kan medføre utfordringer i områder med flaskehalsproblematikk. Denne uforutsigbarheten i produksjon kan også medføre vanskeligheter vedrørende prissetting på Nord-Pool ASA-børsen dersom vindkraftandelen blir stor.

Disse medlemmer viser til at en rekke interessenter har engasjert seg for å få belyst ulike utfordringer ved bygging av vindkraftanlegg. Forsvaret har uttalt seg kritisk til en del av vindmølleprosjektet, fordi det kan føre til problemer for radar og telekommunikasjonsutstyr.

Disse medlemmer viser til at reiselivsnæringen er en av bransjene som er bekymret, og i et brev til myndighetene skriver de:

"En utbygging av vindmøller/vindmølleparker slik det nå synes å kunne utvikle seg, vil imidlertid kunne bli til stor skade for norske reiselivsnæringer. Det visuelle miljøet vil kunne undergrave den naturbaserte profilen vi nå søker å bygge de norske turistproduktene på.

Rent konkret vil vi henvisse til prosjektet "Nasjonale turistveger", der Statens vegvesen i samarbeid med bl.a. RBL over flere år har arbeidet med å utvikle 18 vegstrekninger som skal bidra til å styrke Norges konkurransekraft i det internasjonale turistmarkedet. Grunntanken i dette omfattende utviklingsarbeidet er å gi de reisende en rik og variert kjøreopplevelse i det ypperste av norsk natur. Turistvegene skal være turistprodukt med høy internasjonal kvalitet. Det viktigste kriterium for utvelgelse og planlegging av strekningene er:

Vegen skal gå gjennom landskap med unike naturkvaliteter. De nasjonale turistvegane skal vera for edla vegstrekningar gjennom landskap med unike naturkvaliteter. Variasjonar og kontrastar vil vera viktige for køyreopplevinga. Mennesket si utnyttning av naturen langs vegen vil kunna forsterka (men også svekka) turisten si oppleving.

En ukritisk utbygging av vindmølleparker er klart blant de forhold som vil kunne svekke turistenes oppleving av vegene på en slik måte at det må vurderes hvorvidt det er riktig å satse på turistveger i de aktuelle områder. På en av de utvalgte strekningene i Finnmark, Varangerbotn - Hamningberg, er det nå lansert planer om bygging av 3 parker. I dette meget åpne landskapet vil bygging av vindmøller være et svært kompliserende element i forhold til realisering av en nasjonal turistveg. De investeringer som gjøres i turistvegen vil kunne vise seg å være verdiløse for alle deltagende aktører langs strekningen."

Disse medlemmer viser også til leserbrev i Natioonen 3. juni 2004 fra Erik Solheim, leder i Norges Naturvernforbund, hvor han skriver at

"Den som berre ser på at vindmøller ikke har utslepp, kan tape resten av miljøaspekta av auget." og "vi treng ei liste over område som er ueigna til vindkraft fordi skadane blir for store."

Disse medlemmer mener at all den tid miljøbevegelsen og politiske myndigheter har vært pådrivere for å legge til grunn en samlet plan for vannkraftpotensialet, bør det på samme måte utvikles en samlet plan for vindkraftpotensialet. Denne planen må blant annet reflektere de totale utbyggingsplaner, behov for utbygging av strømmettet, miljøkonsekvenser fra vindmølleparker og tilhørende nettinvesteringer. I tillegg må det tas i betraktning interessene til reiseliv, lokalt næringsliv, sysselsetting, lokaldemokratiets ønsker med mer.

Disse medlemmer tar opp forslaget fremsatt i Dokument nr. 8:70 (2003-2004).

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2004 fremme en samlet plan som blant annet skal gi oversikt over kostnader, positive og negative miljøaspekter, innvirkning på reiseliv, forsyningssikkerhet og lignende ved bygging av vindkraftanlegg i Norge.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:70 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å lage en samlet plan for eventuell bygging av vindkraftanlegg i Norge - avvises.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 10. juni 2004

Bror Yngve Rahm
leder

Ingvild Vaggen Malvik
ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 21. mai 2004

Vedrørende Dokument nr. 8:70 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å lage en samlet plan for eventuell bygging av vindkraftanlegg i Norge

Jeg viser til komiteens brev av 7. mai 2004. Videre viser jeg til miljøvernministerens svar på spørsmål nr. 16 i spørretimen den 21. april 2004 fra representanten Øyvind Korsberg og miljøvernministerens svar av 3. mai 2004 på spørsmål nr. 626 fra representanten Øyvind Korsberg om samme saksforhold.

Stortingets mål om å få etablert 3 TWh vindkraft innen 2010 som ble vedtatt i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 29 (1998-99) ligger til grunn for regjeringens energipolitikk og er nedfelt i Sem-erklæringen. Målet ligger fast. Et flertall på Stortinget står fortsatt bak dette målet.

Kraftprodusentene har tatt myndighetenes målsetning alvorlig, og det er for tiden en rekke vindkraftprosjekter til behandling i NVE. Vindkraftprosjekter viser seg å reise konflikter i forhold til Forsvaret, fugleliv, turisme, friluftsliv, urørt natur, reindrift og kulturminner. En rekke av NVEs utbyggingsvedtak påklages derfor til Olje- og energidepartementet.

Det ville være en meget ressurskrevende prosess å lage en helhetlig plan for vindkraft som grunnlag for å behandle konsesjonssøknader. Til sammenligning har Samlet Plan for vassdrag vært trukket fram som et slikt planverktøy for vassdragsressursene.

Potensialet for vannkraftutbygging er av naturgitte årsaker begrenset til vassdragenes lokalisering. I motsetning til dette er potensialet for lokaliteter for vindkraftutbygging langs vår kyst tilnærmet ubegrenset.

Dertil kommer at kjennskapen til vassdragsressursene og de fleste aktuelle økonomisk nyttbare vannkraftprosjekter var kartlagt og godt kjent på tidspunktet for utarbeidelsen av den første Samlet plan for vassdrag på begynnelsen av 1980-tallet. Kjennskapen til vinddata for alle potensielle lokaliteter er derimot meget begrenset.

Dersom utarbeidelse av en samlet plan for vindkraftutbygging skulle ha noe verdi i forhold til vurdering av egnede lokaliteter for utbygging, måtte det foretas grundige vindmålinger i terrenget. En slik vindkartlegging forutsetter oppsetting av et meget stort antall vindmålemaster langs kysten. Kostnadene ved slike vindmålinger er omfattende. For de prosjektene som til nå er lansert er det brukt fra 300 000 til 3 mill. kr til måling av vind for hvert enkelt prosjekt. I de fleste tilfeller og for større lokaliteter må en ha flere målepunkter og undersøkelser over flere år for å kunne si noe sikkert om lønnsomheten ved lokaliteten.

I tillegg til sikre vinddata for et tilnærmet ubegrenset antall lokaliteter må kapasitet og kostnader for kraft-

overføring fra anleggene beregnes, og det må foretas vurderinger av infrastruktur som veier og kaianlegg. Først når dette arbeidet er gjennomført vil en kunne starte opp arbeidet med å vurdere konsekvensene for miljø og andre viktige samfunnshensyn.

Samlet plan for vannkraft er prosjektorientert, og enhver prosjektendring må på nytt klareres i Samlet plan før det kan søkes konsesjon. Endring i teknologi gjør at prosjekter som planlegges i dag ofte vil være ulik de prosjektene som ble definert på 80-tallet. Samtidig vet vi at den teknologiske utviklingen innen vindkraft er inne i en mye raskere utvikling enn det vannkraften har vært på mange ti-år.

Selv om det ikke utarbeides en samlet plan for vindkraft, er det ikke grunnlag for å hevde at vindkraftutbygging ikke underlegges en meget grundig saksbehandling. Alle de meldte vindkraftanleggene gjennomgår en omfattende behandling etter energiloven og plan- og bygningsloven. For vindkraftprosjekter er det i utgangspunktet krav til konsekvensutredning der interesseorganisasjoner og berørte myndigheter trekkes inn og alle viktige aspekter av utbyggingsplanene blir belyst. Normal behandlingstid for vindkraftprosjekter, fra forhåndsmelding til endelig vedtak, er i dag på fra 2 til 3 år.

Jeg er oppmerksom på at kraftproduksjon fra vindturbiner kan medføre behov for store investeringer i overføringsnett. Dette blir vurdert og sett i sammenheng gjennom eksisterende behandlingsformer etter plan- og bygningsloven og energiloven.

I dag er natur- og miljøspørsmål del av all planlegging av arealkrevende virksomhet. Konsekvensutredningene er blitt selve utgangspunktet for beslutningene om utbygging eller ikke. Hele planprosessen og konsesjonsbehandlingen etter dagens regler gir derfor den nødvendige helhet og oversikt når det skal tas standpunkt til de enkelte prosjektene. Jeg har tiltro til at denne grundige behandlingsformen sikrer at vindkraftutbyggingen vil skje innenfor miljømessig akseptable rammer.

Jeg er videre innstilt på at de enkelte sektormyndigheter eller interesser lager tematiske, sektorvise konfliktvurderinger av meldte lokaliteter for vindkraftutbygging. Dette kan være nyttig som grunnlag for innspill til plan- og konsesjonsprosessen og også styrke muligheten for en samlet og helhetlig vurdering når det skal tas stilling til enkeltprosjekter. Jeg vil nevne at Forsvaret, blant annet etter oppfordring fra NVE, er i gang med å lage en slik oversikt.

På denne bakgrunn ser regjeringen det derfor ikke som hensiktsmessig å fremme en samlet plan for bygging av vindkraftanlegg i Norge.